

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/19652,Prezentacja-wystawy-Malopolanie-w-katynskich-dokumentach-dr-Jana-Robla-Krakow-32.html>
28.04.2024, 23:01

Prezentacja wystawy „Małopolanie w katyńskich dokumentach dr. Jana Robla” - Kraków, 3-20 kwietnia 2013

W dniach od 3 do 20 kwietnia 2013 r. w VII Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie, przy ul. Skarbińskiego 5, prezentowana będzie wystawa „Małopolanie w katyńskich dokumentach dr. Jana Robla”. Organizatorem prezentacji wystawy jest OBEP IPN w Krakowie.

Ekspozycja prezentuje kopie protokołów sporządzonych przez zespół dr. Jana Robla. Każdy z nich zawiera dokładny spis przedmiotów i dokumentów znalezionych przy zwłokach polskich oficerów zamordowanych przez Sowieców w 1940 r. w Katyniu. Do każdego z protokołu dołączono fotografię oficera. Są to oficerowie urodzeni w Małopolsce bądź związani z tym regionem: ppor. Józef Adamek (ur. 1905, Biskupice), ppor. Michał Jan Benesch (ur. 1899, Bochnia), ppor. Jan Kanty Bartys (ur. 1909, Kraków), kpt. Rudolf Brachaczek (ur. 1895, Stare Miasto), ppor. Robert Buchcik (ur. 1909, Mazańcowice), ppor. Julian Cała (ur. 1909, Piotrkowice Wielkie), por. Paweł Brus, (ur. 1893, Drogomyśl), kpt. Józef Budzik, (ur. 1891, Łękawica), ppor. Stanisław Chmielewski, (ur. 1904, Markocice), kpt. Antoni Ludwik Chomicki (ur. 1888, Międzyrzec), plut. Jan Wiesław Choynowski-Lubicz (ur. 1914, Kraków), por. Stanisław Cieślewicz (ur. 1890, Kościelec), mjr Kazimierz Marian Czyżewski (ur. 1893, Żołynia), ppor. Tadeusz Józef Dylewski (ur. 1908, Kraków), ppor. Jan Józef Fitzke (ur. 1909, Gdów), ppor. Janusz Freudenreich (ur. 1910, Koło), chor. Stanisław Gargul (ur. 1890, Bochnia), ppor. Salomon Goldstein (ur. 1898, Kraków), kpt. Lucjan Adam Gawroński (ur. 1896, Piotrków Trybunalski), ppor. Kazimierz Stanisław Gąsowski (ur. 1908, Prądnik Czerwony), ppor. Lotariusz Gołyszny (ur. 1899, Skoczów), ppłk Andrzej Tadeusz Hałaciński (ur. 1891, Skawina), ppor. Tadeusz Paweł Igielski (ur. 1905, Stróże Wyżne), por. Józef Kalasanty Jaroszyński (ur. 1897, Rytwiany), kpt. Władysław Jezierski (ur. 1895, Dąbrówka Ludomska), ppor. Stefan Józef Kawalec (ur. 1906, Sulechów), ppor. Jan Zdzisław Kamiński (ur. 1911, Leżajsk), por. Józef Koniuszewski (ur. 1907, Kraków), kpt. Wiktor Aleksander Leon Kopff (ur. 1898, Wiedeń), por. Teodor Kozłowski (ur. 1906, Dyneburg), ppor. Mieczysław Krakowski (ur. 1907, Milowice), mjr Stefan Marcelli Krudowski (ur. 1890, Rudki), ppor. Kazimierz Kulczycki (ur. 1910, Oświęcim), ppor. Lucjan Kubik (ur. 1910, Sławków), por. Mieczysław Kurkiewicz (ur. 1881, Kraków), mjr Henryk Niemiec (ur. 1898, Sucha Góra), kpt. Jan Nowak (ur. 1895, Kraków), kpt. Feliks Józef Olas (ur. 1893, Olszanicy), ppor. Marian Olkuśnik (ur. 1909, Książ Wielki), mjr Stefan Kazimierz Pieńkowski (ur. 1885, Warszawa), por. Alfred Popiel (ur. 1888, Kościelec), ppor. Józef Probst (ur. 1910, Cieszyn), ppor. Andrzej Rieger (ur. 1906, Witkowice), gen. Mieczysław Makary Smorawiński (ur. 1893, Kaliszu), ppor. Antoni Wincenty Rzeźniczek (ur. 1906, Rozbark), mjr Władysław Sokołowski (ur. 1891 r. w Braińsku), ppłk Stefan Stolarz (ur. 1889, Pisarzowa), ppor. Stanisław Marian Spytkowski (ur. 1895, Kraków), ppor. Kazimierz Stanisław Ściesiński (ur. 1895, Wągrowiec), ppor. Mieczysław Zygmunt Woźniakiewicz (ur. 1910, Lwów), por. Alojzy Marian Tatkowski (ur. 1908, Łąka), por. Henryk Ignacy Teichen (ur. 1904, Kraków), mjr Michał Tobiasz (ur. 1891, Mielec), ppor. Jerzy Ernest Wazł (ur. 1904, Kraków), ppor. Maksymilian Trzapałka (ur. 1905, Brzesku Nowym), ppor. Aleksander Wieczorek (ur. 1908, Białystok), ppor. Zygmunt Woźniak (ur. 1905, Brzostek), ppłk Marian Stanisław Wójtowicz (ur. 1892, Sucha Beskidzka), ppor. Franciszek Józef Zbroja (ur. 1904, Zastaw), ppor. Rudolf Zeman (ur. 1898, Bujaków), por. Jan Zienkiewicz (ur. 1897, Nowa Wilejka), ppor. Władysław Franciszek Antoni Żeleski, (ur. 1905, Strzyżów).

Jan Zygmunt Robel urodził się w Krakowie w 1889 r. Studiował chemię i medycynę w

Uniwersytecie Jagiellońskim; studiów medycznych jednak nie ukończył. W 1912 r. obronił doktorat w Zakładzie Chemii Lekarskiej UJ. W okresie II Rzeczypospolitej prowadził wykłady z chemii dla studentów medycyny, jednocześnie prowadząc własne badania naukowe. W 1939 r. w ramach niemieckiej akcji „Sonderaktion Krakau” został aresztowany wraz z profesorami UJ. Więziono go w obozie Oranienburg-Sachsenhausen do lutego 1940 r. Po powrocie do Krakowa współorganizował tajny Wydział Lekarski UJ. Z polecenia władz tajnego Uniwersytetu objął funkcję kierownika Oddziału Chemicznego Instytutu Medycyny Sądowej i Kryminalistyki. Dr Robel prowadził także wykłady na Wydziałach: Lekarskim i Rolniczym. Jako oficer AK działał w ramach „Grupy Oświęcim”, zakonspirowanego pododdziału AK wyznaczonego do kontaktów z obozem w Oświęcimiu. Po ujawnieniu zbrodni dokonanej na oficerach polskich w lasach katyńskich, w kwietniu 1943 r., dr Jan Robel uczestniczył w pracach ekshumacyjnych. Znajdowane przy odkopywanych zwłokach materiały pakowano do kopert. Załadowane do 10 skrzyń przesłane zostały do dalszych badań w Oddziale Chemicznym Państwowego Instytutu Medycyny Sądowej i Kryminalistyki w Krakowie. Tam zawartość kopert, często stanowiąca zlepek na wpół zniszczonych papierów, sklejonych gnijącymi szczątkami ludzkimi i ziemią, trafiała w ręce specjalistów z zespołu kierowanego przez dr. Jana Zygmunta Robla. Od 20 maja 1943 r. zespół ten badał dowody rzeczowe zbrodni katyńskiej. Chemik Jan Cholewiński, histolog Jadwiga Ackerman i toksykolog Maria Paszkowska pieczołowicie rozklejali dokumenty, poddawali je wielogodzinnym kąpielom w chemikaliach i czyścili. Ich głównym zadaniem miało być odczytanie wszystkich dokumentów i zidentyfikowanie personaliów zamordowanych właścicieli. Do każdej otwartej koperty sekretarka zespołu Irma Fertner sporządzała osobny protokół, zawierający m.in. dokładny spis zawartości, przepisana zawartość wszystkich dokumentów (legitymacji, kalendarzyków, pamiętników, luźnych notatek), opis fotografii i przedmiotów osobistych. Znalezione w kopertach rysunki fotografowano. W ten sposób zbadano zawartość 285 kopert, zidentyfikowano dane 266 zamordowanych oficerów. Rodzinom niektórych z nich protokolarnie okazano, a czasem nieoficjalnie, przywiezione z Katynia przedmioty. W lipcu 1944 r. prace zostały przez Niemców przerwane. Katyńską spuściznę spakowano z powrotem do skrzyń i przeniesiono do innego budynku. Być może powodem przeprowadzki były informacje uzyskane przez gestapo o przygotowywaniu przejęcia spuścizny przez Armię Krajową oraz informacje o wywiezieniu w czerwcu 1944 r. przez płk. Romana Rudkowskiego odpisów części pamiętników katyńskich do Londynu. 4 sierpnia 1944 r. Niemcy zabrali katyński depozyt z Krakowa. Do skrzyń dołączono oryginały protokołów sporządzonych przez zespół dr. J. Robla i całość wywieziono na Śląsk, a następnie dalej na zachód. Ostatnie ślady prowadzą do Radebeul pod Dreznem, gdzie rzekomo wszystkie materiały spalono. Pozostały jednak w Polsce co najmniej dwie kopie sporządzonych protokołów. Jeden komplet zdeponowano w siedzibie PCK w Warszawie. Budynek spłonął całkowicie jesienią 1944 r., ale dokumenty dotyczące zbrodni katyńskiej ocalały i zostały ściągnięte z powrotem do Krakowa, kolejno ukryte u prof. Franciszka Bielaka. Drugi komplet ukryto w budynku Oddziału Chemicznego przy ul. Kopernika 7. Po zajęciu Krakowa przez Armię Czerwoną, dr Jan Robel przystąpił do przekształcania Oddziału Chemicznego w Instytut Ekspertyz Sądowych. Prace organizacyjne przerwało aresztowanie go przez NKWD, poszukujące dokumentacji zgromadzonej przez zespół medyków pracujących nad dowodami ofiar zbrodni dokonanej przez Sowieców. Od marca do maja 1945 r. NKWD więziło i przesłuchiwało w jednym ze swoich zakonspirowanych aresztów na terenie Krakowa Robla, Cholewińskiego, Paterę i Fertner. 17 marca 1945 r. z antykwariatu Tadeusza Wieżejskiego przy Rynku Głównym Sowietci zabrali skrzynie, które - według niepotwierdzonych informacji - miały zawierać materiały z wyników badań zespołu medyków. Być może były to koperty wyniesione przez pracowników z Instytutu Medycyny Sądowej UJ jeszcze w 1943 r., aczkolwiek mógł to być również trzeci komplet protokołów dr. Jana Robla, gdyż nie wiemy ile ich ostatecznie sporządził. Cokolwiek wówczas zostało przez Sowieców znalezione, nie było jedyną wersją, czy też prawdopodobnie nie stanowiło całości rezultatów badań. Dr Jan Robel po zwolnieniu z więzienia pracował przy odtwarzaniu Instytutu, którego został pierwszym kierownikiem. Nie zrezygnował z pracy dydaktycznej na Uniwersytecie. Prowadził wykłady z Chemii na Wydziale Lekarskim i kierował Zakładem Chemii Lekarskiej. W latach pięćdziesiątych, podczas przeprowadzki Instytutu Ekspertyz Sądowych do innego gmachu, na polecenie dr. J. Robla, woźny Stanisław Grygiel ukrył za belką stropową nowej siedziby paczkę z dokumentami. Spoczywała tam bezpiecznie przez niemal czterdzieści lat. W kwietniu 1991 r., 29 lat po śmierci dr. Jana Robla, odnalazł ją jeden z robotników remontujących budynek Instytutu.

Początkowo dokumenty wyniesiono do prywatnego mieszkania, później do redakcji dziennika „Czas”, skąd ostatecznie trafiły do archiwum Instytutu Ekspertyz Sądowych. Odnalezione materiały stanowią kopie protokołów sporządzonych przez zespół dr. J. Robla. W oparciu o te dokumenty została przygotowana wystawa prezentująca 66 oficerów związanych pochodzeniem, służbą wojskową lub działalnością cywilną z Małopolską.